

PM 2015:147 RI (Dnr 111-1359/2015)

Sverigeförhandlingen - lägesredovisning

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan av ”Sverigeförhandlingen – lägesredovisning”, bilaga till promemorian, godkänns.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Sverigeförhandlingen följer på den tidigare Stockholmsförhandlingen (2013 års Stockholmsförhandling) där staden slöt avtal om utbyggnad av tunnelbanan med staten, landstinget, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun. De utbyggnaderna gällde Odenplan till Arenastaden via Hagastaden, Akalla till Barkarby, Kungsträdgården till Nacka C samt till Gullmarsplan och konvertering av Hagsätragrenen till blå linje. De avtalen gäller alltså och ordinarie planering för dessa pågår och berörs sålunda inte av Sverigeförhandlingen.

Sverigeförhandlingen har regeringens uppdrag att utreda utbyggnad av nya stambanor för höghastighetståg, samt åtgärder för fler bostäder och ökad tillgänglighet i form av ny infrastruktur främst i storstadsregionerna. De av regeringen utsedda förhandlingspersonerna, H.G. Wessberg och Catharina Håkansson Boman, ska ta fram förslag till principer för finansiering samt en utbyggnadsstrategi.

Inom ramen för uppdraget ska förhandlingspersonerna identifiera och analysera behoven av åtgärder i infrastrukturen, bl.a. i Stockholms län. Åtgärderna ska i huvudsak kunna genomföras till år 2035. Tunnelbanans och annan spårtrafiks utveckling ingår, tillsammans med möjliga finansieringslösningar för en östlig förbindelse. Behovet av justeringar i trängselskatten ska också analyseras. Totalt ska infrastruktursatsningarna runt om i Sverige möjliggöra byggandet av cirka 100 000 nya bostäder.

Den 1 oktober 2015 ska material inför förhandlingarna år 2016 ha kommit Sverigeförhandlingen tillhanda.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

Detta är den första lägesbeskrivningen inför kommande förhandlingar med den statliga "Sverigeförhandlingen", om ett antal för regionen strategiska projekt. Dessa finns redovisat i bifogat anmälningsärende. I ärendet beskrivs framförallt de spårinfrastrukturprojekt som samhällsekonomiskt har bedömts vara mest intressanta och gynnsamma för staden och länet.

Förhandlingarna mellan staten, berörda kommuner, landsting och regioner kommer att pågå under framförallt år 2016. Viktiga politiska utgångspunkter inför dessa förhandlingar är bland annat att frågan om utbyggda stambanor för höghastighetståg främst är en statlig angelägenhet och därmed också i huvudsak skall finansieras av staten.

För Stockholm är en anslutning av banan till Arlanda av högsta prioritet. Av stor betydelse är också att resultatet av förhandlingarna inte inkräktar på redan beslutade åtgärder i den nationella planen eller länsplaner samt ej heller att den innebär ett stopp för andra nödvändiga infrastrukturprojekt, som har stor samhällsnytta i vår kraftigt växande region.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Anmälan av "Sverigeförhandlingen – lägesredovisning", bilaga till promemorian, godkänns.

Stockholm den 16 september 2015

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

PM till Sverigeförhandlingen - Stockholms stad

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Cecilia Brinck (M) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut avslås.
2. Som Stockholms stads underlag för fortsatt förhandling inom Sverigeförhandlingen inlämnas vad som anförts nedan.
3. En politisk referensgrupp med representation från samtliga kommunstyrelsens partier tillsätts inför fortsatt process inom ramen för Sverigeförhandlingen.
4. Paragrafen justeras omedelbart.
5. Därutöver anförts följande.

Vi finner det klandervärt hur den rödgrönrosa majoriteten har valt att hantera hela processen i denna för staden och regionen synnerligen betydelsefulla framtidsfråga. Den lägesredovisning som nu föreläggs kommunstyrelsen har inte i något skede varit föremål för politisk förankring, än mindre för demokratiska beslut. Det är häpnadsväckande och obegripligt att den rödgrönrosa majoriteten aktivt väljer att frångå Stockholms långvariga och framgångsrika tradition av bred politisk samsyn kring viktiga infrastrukturprojekt. Genom detta agerande

ökar den rödgrönrosa majoriteten fullt avsiktligt risken för politiska låsningar, vilket vore förödande för regionen i en så strategisk fråga som har en tidshorisont som sträcker sig över flera mandatperioder.

Avsaknaden av politisk förankring åskådliggörs bäst av att det i lägesredovisningen förordas en ny tunnelbana med sträckning Alvik–Bromma–Vällingby–Hässelby. Detta är en sträckning som tidigare ej diskuterats och som inte finns med vare sig i RUFs:en eller i stomnåtsstrategin. Sträckningen är dessutom enbart aktuell om Bromma flygplats läggs ned och ersätts med bostäder, något som är föremål för politisk debatt och där utredning för närvarande pågår med okänt slutresultat och tidshorisont. Inte heller är det utrett vilka konsekvenser en sådan spårsträckning skulle få för tvärbansens Kistagren, som staden har varit synnerligen delaktig i tillsammans med landstinget. Med detta är inte sagt att vi i detta skede ställer oss avvisande till snabbare förbindelser för boende i Hässelby-Vällingby, men sådana lösningar tarvar ytterligare underlag. Men eftersom detta förslag har hanterats utan någon som helst politisk förankring kan vi inte betrakta det som seriöst och det är egendomligt att majoriteten lägger så stor tyngd vid förslaget.

Det är därför otillfredsställande att majoriteten uppenbarligen har för avsikt att också framgent hantera stadens underlag till Sverigeförhandling utan politisk förankring, i och med att det i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande anges att kontoret ”avser att vid behov återkomma med en förnyad lägesredovisning”. Det är oacceptabelt att undandra frågor av denna vikt demokratisk förankring och det riskerar att skada Stockholmsregionens långsiktiga intressen i dialogen med staten. Det är mot den bakgrunden som vi yrkar på att en politisk referensgrupp, med representation från samtliga partier i kommunstyrelsen, tillsätts för att säkerställa bred politisk samsyn över parti- och blockgränser inför att Sverigeförhandlingen inleds i februari 2016.

Sverigeförhandlingen är en förhandling om medfinansiering där kommuner, regioner, städer och näringsliv kan vara med och påverka. Två förhandlingspersoner är utsedda av regeringen för att leda arbetet. Fokus för Sverigeförhandlingen ligger på hur det skapas mest nytta för de olika infrastrukturprojekt som ingår i förhandlingen som till exempel ökat bostadsbyggande och en bättre arbetsmarknad. Under hösten ska kommunerna lämna in sina underlag och i februari/mars 2016 startar förhandlingen.

Alliansen välkomnar att det anges som stadens inställning att hedra tidigare ingångna infrastrukturöverenskommelser för Stockholmsregionen. Likaså ställer vi oss bakom standpunkten att Sverigeförhandlingen inte får inkräkta på redan fattade beslut om infrastruktursatsningar såväl nationellt som regionalt.

En kraftigt växande Stockholmsregion är i stort behov av ytterligare utbyggnad av infrastruktur, inte minst av tunnelbanesystemet. Ur kollektivtrafiksynpunkt är det i synnerhet angeläget med ytterligare en tunnelbaneförbindelse över Saltsjö-Mälarsnittet, väster om Slussen. Utöver detta finns en stor potential till nya bostäder i Söderort om den tunnelbanelinjen går vidare söderut från Liljeholmen till Älvsjö och Hagsätra. Likaledes har Spårväg Syd potential för uppförande av nya bostäder.

Det är viktigt att en sådan stor investering som en ny nord-sydlig tunnelbanedragning föregås av noggranna utredningar och en väl genomarbetad strategi för framtidens transporter i Stockholm. Några sådana underlag har inte presenterats i det föreliggande ärendet, vilket får anses anmärkningsvärt. Finansborgarrådet har istället på en presskonferens förordat en avgrening av blå linje vid Fridhemplan. Det hade varit rimligt att den rödgrönrosa majoriteten inför kommunstyrelsen presenterade ytterligare underlag kring varför de anser att en förlängning av den nya gula linjen söderut inte är aktuell. Det står klart att det är en komplicerad stationslösning vid Odenplan, men några alternativa lösningar, exempelvis genom en avgrening vid Hagastaden eller andra alternativ, har inte redovisats för kommunstyrelsen.

Det saknas i ärendet resonemang kring hur nya arbetsplatser kan möjliggöras i och med framtida infrastruktur, något som inte minst är angeläget i Söderort. Det har varit en bärande del i Alliansens ytterstadsarbete och är en väsentlig del i Sverigeförhandlingens uppdrag om

en förbättrad arbetsmarknad, varför det hade varit rimligt med utförligare underlag om detta. Vidare anser vi att det, utöver en ny tunnelbaneförbindelse över Saltsjö-Mälarsnittet, ur Stockholms stads perspektiv är angeläget att fortsatt studera övriga objekt i Sverigeförhandlingens uppdrag från regeringen.

Vi ställer oss vidare bakom finansborgarrådets ställningstagande avseende vikten av att en ny stambana för höghastighetståg ansluter till Arlanda. Mot bakgrund av globaliseringen och ett konkurrensutsatt näringsliv kan behovet av god internationell tillgänglighet via flyg inte nog understrykas. Inte heller detta har dock beaktats i lägesredovisningen utan nämns endast i förbigående i borgarrådets synpunkter. Det är häpnadsväckande i sig, inte minst som ett sådant alternativ kräver omfattande studier av vilka kapacitetsförstärkningar en sådan spårdragning skulle kräva i och kring Centralstationen. Det är föga förtroendeingivande att hantera en fråga av denna dignitet så lättvindigt.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) och Lotta Edholm (FP) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Stadsledningskontoret har framfört till Sverigeförhandlingen att det är viktigt att diskussionen om kommande infrastruktursatsningar tar ett strategiskt grepp på hela regionens utveckling av trafiksystemet, och vilka nyttor olika kombinationer av satsningar kan ge. Därför initierades ett arbete där företrädare för staden och landstinget tillsammans med expertis i form av forskare på Kungliga tekniska högskolan (KTH) och konsulter studerade ett antal möjliga objekt/kombinationer ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. De objekten som studerats är:

1. Tunnelbana Älvsjö – Liljeholmen – Fridhemsplan

- a) Älvsjö – Liljeholmen – Fridhemsplan – Stadshagen – Västra Skogen
- b) Älvsjö – Liljeholmen – Fridhemsplan – Stadshagen – Barkarby/Hjulsta
- c) Hagsätra – Älvsjö – Liljeholmen – Fridhemsplan – Stadshagen – Barkarby/Hjulsta
- d) Älvsjö – Liljeholmen – Fridhemsplan – Odenplan – Hagastaden – Arenastaden (djupt alternativ vid Odenplan)

2. Tunnelbana Alvik – Bromma – Vällingby –Hässelby

- e) Bromma flygplats ligger kvar
- f) Bromma flygplats läggs ner och området bebyggs med bostäder och lokaler

3. Pendeltågstation Högdalen/Rågsved

4. Tvärbanan förlängs Solna stn – Frösunda – Bergshamra – Universitetet

Landstinget har sedan själva utrett följande relationer inom ramen för Sverigeförhandlingen.

Även ett flertal kommuner inom Stockholms län har inkommit med inspel om olika objekt som de anser intressanta att få med i Sverigeförhandlingen. Ett exempel på detta är utbyggnaden av tunnelbanan från Ropsten till Lidingö.

Den 28 augusti 2015 har stadsledningskontoret som underlag för fortsatt förhandling inom Sverigeförhandlingen lämnat in en PM gällande spårinfrastruktursatsningar. Detta underlag utgör stadens initiala inspel till Sverigeförhandlingen. Det inskickade inspelet är bilagt detta ärende.

Den 1 oktober 2015 ska samtligt material inför förhandlingarna 2016 ha kommit Sverigeförhandlingen tillhanda. Kommunerna i Stockholms län skulle dock lämna in sina inspel redan i augusti 2015.

Stockholms stads inspel gällande spårinfrastrukturinvesteringar till Sverigeförhandlingen

Staden har i nuläget främst fokuserat på kollektivtrafikutbyggnader inom ramen för Sverigeförhandlingen och mindre på höghastighetståg. Detta då kollektivtrafiken och framförallt satsningar i spårtrafiken bedöms kunna generera en ökad mängd bostäder. Höghastighetsjärnväg bedöms av stadsledningskontoret inte nödvändigtvis i sig själv innebära något bostadstillskott. Risken är snarare det motsatta, på grund av att byggbar mark då tas i anspråk för järnväg samt andra medförande restriktioner som exempelvis buller m.m. Stadsledningskontoret anser även att nationell järnväg är en statlig angelägenhet som ska bekostas av staten och inte av kommuner.

Det till Sverigeförhandlingen inlämnade materialet inkluderar spårutbyggnader som staden studerat inom ramen för Sverigeförhandlingen samt i andra sammanhang. Fokus har varit att se vilka spårbundna kollektivtrafikutbygganden som genererar störst nytta och som möjliggör ett utökat bostadsbyggande i staden. Just bostadsnyttan har i princip helt varit stadens fokus i detta skede. Arbetsmarkands- och tillväxtnyttor kommer att om möjligt kompletteras till stadens inspel till den 1 oktober 2015.

Gällande Stockholmsregionen har Sverigeförhandlingen varit tydlig med att det i första hand handlar om utbyggnad av tunnelbanan som är aktuellt att gå vidare med inom förhandlingen.

Det innebär att det kan finnas andra intressanta objekt som på olika sätt berör staden som inkommit till Sverigeförhandlingen.

Stadsledningskontoret har förmedlat till Sverigeförhandlingen att staden förutsätter att redan beslutade trafikinfrastrukturinvesteringar som berör staden kommer genomföras till de kostnader, tidplaner etcetera som redan avtalats. Projekt inom Sverigeförhandlingen ska vara ny finansiering och inte tas från redan överenskomna projekt i länet.

I bilagan till promemorian beskrivs de spårinfrastrukturobjekt som staden i nuläget anser vara mest intressanta och gynnsamma för staden att gå in i fortsatt förhandling om. Dessa är:

- utbyggnad av tunnelbanan mellan Hagsätra/Älvsjö och Fridhemsplan
- utbyggnad av en västlig tunnelbana mellan Alvik och Vällingby via Bromma flygplats
- förlängning av tunnelbanan från Ropsten till Lidingö
- förlängning av tunnelbanan från Hjulsta till Barkarby

samt:

- ny pendeltågsstation vid Högdalen/Rågsved
- förlängning av Roslagsbanan till City/Odenplan

Antaganden om hur många bostäder som kan antas inom detaljplaner fr.o.m. år 2018 och som är färdigbyggda år 2035 visar på en mycket grov uppskattning.

Tunnelbaneutbyggnaden från Hagsätra/Älvsjö till Fridhemsplan bedöms av stadsledningskontoret vara det objekt som har störst fördelar för staden. Utefter

berörd sträcknings influensområde är stadens bedömning att det totalt möjliggörs ca 16 000 nya bostäder.

Om antalet bostäder som ligger i influensområdet för 2030 års Stockholmsförhandling räknas in blir totalt antal bostäder drygt 23 000. De cirka 7 000 bostäder som det handlar om kan dock redan vara in-tecknade i den tidigare överenskommelsen.

Av kontoren bedömd bostadspotential för övriga objekt finns beskrivet i bilaga till detta ärende.

Ärendet

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har med hjälp av underlag från ett flertal förvaltningar hållit ihop stadens samlade inspel gällande spårinfrastruktursatsningar (tunnelbana) till Sverigeförhandlingen. Den 28 augusti lämnades ett inspel i form av ett kontorsyttrande in till Sverigeförhandlingen. Den inskickade PM:en har ingen formell status utan ska ses som en tjänstemannaprodukt inför de förhandlingar som kommer att påbörjas inom ramen för Sverigeförhandlingen i februari/mars 2016.

Med inspelet har inte staden förbundit sig till något ekonomiskt åtagande eller något bindande ställningstagande i frågan. Dokumentet ska istället ses som ett levande dokument som anger inriktning i nuläget för stadens initiala ståndpunkt i Sverigeförhandlingen.

De siffror som rör möjlig bostadsutbyggnad i de olika spårobjektens influensområde är preliminära och inget statiskt tal, men bedöms samtidigt realistiska att utgå ifrån. Bostadssuppskattningen har gjorts av stadens stadsbyggnads- och exploateringskontor tillsammans.

Utfallet av en eventuell förhandling kommer i vanlig ordning att behandlas i berörda instanser.

Viktiga tidpunkter att nämna är:

- 1 oktober då allt material från parterna ska vara Sverigeförhandlingen till handa
- februari/mars 2016 när den formella förhandlingen påbörjas
- 1 juni 2016 när förslag till åtgärder i storstäderna samt finansieringsprinciper ska presenteras för regeringen
- hösten 2017 när avtalen ska vara klara
- 2018 när regering/riksdag formellt fattar beslut

Stadsledningskontoret avser att vid behov återkomma med en förnyad lägesredovisning. Detta kan exempelvis vara vid väsentligt förändrad inriktning, komplettering avseende kvarvarande del av Sverigeförhandlingen som exempelvis Östlig förbindelse, höghastighetståg samt cykelsatsningar.